

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

MEGKERESÉS BÜNTETŐÜGYBEN OKOZOTT VAGYONI HÁTRÁNY MEGHATÁROZÁSÁNAK MÓDSZERÉVEL KAPCSOLATBAN

SZJSZT-24/2019

A megkereső nyomozó hatóság által a testületnek feltett kérdések

1. *A gyanúsított által okozott vagyoni hátrányt milyen szakértői módszerrel lehetne megállapítani az adatkérésben rögzített tényállás alapján? (Tekintettel arra, hogy a gyanúsított által közzétett művek között vannak olyanok, amelyek adathordozón nem jelentek meg.)*
2. *Irányadónak tekinthető-e az ASVA 2009. évben kiadott iránymutatása a tekintetben, hogy a letöltések számát alapul véve tulajdonképpen filmenként 1100 Ft-ban határozta meg a vagyoni hátrány mértékét? [Az ASVA 2009. évi nyilatkozatában egy általa korszerűbbnek minősített számítási módszert is megjelenített, mely szerint a hozzáférhetővé tett filmenként 800–3000 USD-nak megfelelő forintösszegben határozta meg az engedély (licenc)díját.]*
3. *Kérem a testület állásfoglalását arra vonatkozóan, hogy az ASVA 2009-es nyilatkozatának megfelelő két számítási mód közül melyiket tartják alkalmazhatónak jelen büntetőügyben, illetve az egyedi tényállásra tekintettel egyéb számítási módszer használatát tudják-e ajánlani? (Tekintettel arra, hogy az elkövető tévécsatornák által sugárzott, nemcsak egyes filmalkotások, hanem olyan sorozatok évadait is hozzáférhetővé tette, melyek adathordozón nem voltak elérhetőek.)*
4. *Kérem a testület tájékoztatását arról, hogy van-e olyan szervezet, mely az ASVA szerepét átvette, és jelen ügyben a vagyoni hátrány meghatározása kapcsán tájékoztatást adhat? (Tekintettel arra, hogy az ASVA megszűnt.)*
5. *A gyanúsított által okozott vagyoni hátrány meghatározása. A szakértő egyéb észrevételei.*

A Szerzői Jogi Szakértő Testület a fenti kérdéseket az alábbiakban válaszolja meg

Ad 1. A nyomozó hatóság megkeresésében ismertetett tényállás szerinti cselekmény a művek szerzői jogi jogosultjainak a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 26. § (8) bekezdése szerinti nyilvánossághoz közvetítési jogát és az annak megvalósításához szükséges Szt. 18. § (2) bekezdése szerinti többszörözéshez való jogát sérti.

A Btk. 459. § (1) 17. pontja értelmében vagyoni hátrány a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny. Mivel az érintett alkotások engedély nélküli többszörözése és

nyilvánosságához közvetítése kapcsán vagyonban okozott kárról nem beszélhetünk, így a vagyoni hátrány megállapítása szempontjából az elmaradt vagyoni előny vizsgálata szükséges. A következetes bírói gyakorlat és az SZJSZT-szakvélemények (SZJSZT-03/2014, SZJSZT-03/2016, SZJSZT-29/2017) az elmaradt vagyoni előny minimumösszegét annak a jogdíjnak az összegében határozzák meg, amelyet a jogsértéssel megvalósított felhasználás ellenében – jogszerű eljárás esetén – a jogsértőnek fizetnie kellett volna. Ezért jelen esetben az vizsgálendő, hogy a szóban forgó művek lehívásra hozzáférhetővé tétele és az ahhoz kapcsolódó többszörözése ellenében mekkora összegű jogdíjat kellett volna fizetnie a felhasználónak a jogosultak felé.

Mivel az ügyben megvalósultakhoz hasonló felhasználási cselekmények esetén a jogdíj összege a felek szabad megállapodásának tárgya, amelyet elsősorban az adott felek közötti üzleti kapcsolat és a piaci viszonyok befolyásolnak, azaz azt nem egy kötelezően alkalmazandó tarifa szerint állapítják meg, ezért a megfizetni elmulasztott jogdíj összegét a bírósági gyakorlat és az SZJSZT a jogosultak nyilatkozatait figyelembe véve vagy becsléssel határozza meg. A jogdíjat a jogosultak alkalmazzák egymás között, így azok összegéről ők nyilatkozhatnak, függetlenül attól, hogy egy büntetőügyben esetleg sértettként vesznek részt.

Az SZJSZT 03/2014 sz. szakvéleményében is rögzítette, hogy amennyiben a jogsértéssel érintett felhasználási forma nem áll közös jogkezelés alatt, akkor az okozott vagyoni hátrány tekintetében a jogaiban megsértett jogosult nyilatkozata irányadó.

Mivel az ügy iratai között a gyanúsított által jogosulatlanul felhasznált művek jogosultjainak nyilatkozatai nem állnak rendelkezésre, ezért az elmaradt jogdíjak összege jelen esetben becsléssel állapítható meg.

Az SZJSZT a fent hivatkozott véleményeiben – jogosulti nyilatkozatok hiányában – irányadónak tekintette az ASVA jelen ügyben is csatolt nyilatkozatában foglalt kalkulációt, mely szerint az online forgalmazási jogdíj összege Magyarországon 800–3000 USD közötti összegre tehető. A szakértői vélemények konzekvensen az alsó határ, a filmenkénti 800 USD összegben állapították meg az elmaradt jogdíj, azaz a filmenkénti vagyoni hátrány összegét.

A nyomozó hatóság azonban helyesen mutatott rá a kérdéseiben arra, hogy a jelen ügyben nem egyértelmű az ASVA nyilatkozata szerinti kalkuláció alkalmazhatósága; ugyanis az ASVA által becsült jogdíjösszeg játékfilmekre vonatkozik, amelyek felhasználási módja, formája és piaci értéke esetenként eltér a jelen ügyben érintett műfajok, a rajzfilmsorozatok, gasztrosorozatok, zenei videók és ismeretterjesztő sorozatok rendszerinti felhasználásától és piaci értékétől. Ezért az ASVA által meghatározott 800 USD/film összeg nem alkalmazható egységesen valamennyi, az ügyben érintett műfajra.

A testület véleménye szerint a rajzfilmsorozatok esetében is irányadó a 800 USD/műalkotás. Lényeges kiemelni azt a körülményt, hogy a 800 USD a játékfilmek átlagos 120 perces terjedelméhez igazodóan irányadó, amelyet megfelelően kell alkalmazni a rajzfilmek egyedi terjedelmére tekintettel is (sorozatok, évadok). A rajzfilmsorozatok piaci értéke azok nép-

szerűsége miatt és a szintén jelentős gyártási költségeket is figyelembe véve nagyságrendileg megfeleltethető a játékfilmek minimumdíjas piaci értékének.

A gasztrosorozatok, zenei videók és ismeretterjesztő sorozatok tekintetében pedig – egyéb televíziós adatszolgáltatás hiányában – a kft. által közölt 120 000 Ft + áfa/műsorórának megfelelő díjösszeg alkalmazható, mivel ez a díjszámítás áll a legközelebb a televíziós műsorok más platformon való felhasználásának értékeléséhez.

Ad 2. A testület véleménye szerint az ASVA nyilatkozata szerinti 1100 Ft/letöltés összeg a jelen ügyben nem alkalmazható a vagyoni hátrány kiszámításakor. Az ASVA a szóban forgó 1100 Ft/letöltésre vonatkozó kalkulációt 2010-ben a 2009. évi adatok alapján készítette annak alapján, hogy a jogszerűtlen online hozzáférhetővé tétel milyen hatást gyakorol az adott mű jogszerű felhasználására.

A nyilatkozat óta azonban az audiovizuális művek felhasználása jelentősen eltolódott az online felhasználási módok felé. Ma már nem tekinthető irányadónak az az ASVA által megfogalmazott kiindulási alap, mely szerint ha valaki illegális forrásból letölt egy alkotást, azzal az adathordozó-forgalmazás bevételeit csökkenti, azaz nem vásárolja meg az alkotás jogszerűen forgalmazott adathordozókon elérhető műpéldányait. Egy-egy ilyen, alkotásokat engedély nélkül hozzáférhetővé tevő oldal megjelenése ma már inkább az audiovizuális művek online forgalmazási piacára hat ki: a jogosultak engedélyeivel rendelkező online tartalomszolgáltatók számára jelent bevételkiesést, illetve csökkenti az adott mű online felhasználására vonatkozó keresletet (a felhasználási formákra és a felhasználás mértékére kiterjedően egyaránt). Erre tekintettel indokolt lehet az audiovizuális művek online felhasználását biztosító jelentős tartalomszolgáltatók bevonása a vagyoni hátrány mértékének aktualizálása érdekében. A végfelhasználókkal/előfizetőkkel közvetlen üzleti kapcsolatban ugyanis e szolgáltatók állnak, az ő üzleti eredményeik tükrözik vissza a reális piaci viszonyokat, amely a jogdíjak egzakt megállapításához és aktualizálásához szükséges információ. A hozzáférési, letöltési díjakat a forgalmazói jogtulajdonosok által megállapított minimumdíjtételek között később ők maguk árazzák be, majd gyakran a befolyt előfizetői díjakat osztják meg a jogtulajdonosokkal. A vagyoni hátrányt, a szerzői jogosultakon túlmenően, akik közös jogkezelés vagy egyéni szerződések alapján részesülnek az előfizetői díjából, végső soron a filmforgalmazói jogok tulajdonosai és a tartalomszolgáltatást végzők együttesen szenvedik el. Az őket ért vagyoni hátrány egzaktabb feltárásához az adott audiovizuális művek jogszerű online felhasználását üzletszerűen végző, így mértékadó tartalomszolgáltatók bevételeit ismerte kellene vizsgálni, és így e díjtételeket az ASVA megszűnése utáni online térben a magyarországi piacra vonatkozóan pontosítani. Az összegszerűség díjszámítási módjának adott filmekre, műfajokra vonatkoztatott, aktuális adatokkal, a legújabb piaci trendekkel és szempontokkal való átfogó üzleti értékelése az említett jogtulajdonosok és az online térben mértékadó szolgáltatók üzleti adatainak feltárását igénylő, átfogó, piacot átvilágító és feltáró komplex tanulmány tárgya lenne. A testület álláspontja szerint konkrét filmekre lebontva

a vagyoni hátrány pontos összegének meghatározásához nélkülözhetetlen a jogszerű felhasználások engedélyezését végző piaci résztvevők nyilatkozatainak beszerzése a hivatalos eljárás során.

A testület megjegyzi, hogy az európai bírósági gyakorlatban is tetten érhető az a törekvés, hogy a jogsértő online felhasználásokkal a jogosultaknak okozott kár mértékét a letöltésekhez igazítsák, ahogy erre az SZJSZT 29/2017 sz. véleménye is utal.¹ Tehát az ASVA nyilatkozatát nem a letöltések számához igazított kalkuláció miatt nem tartjuk irányadónak, hanem azért, mert a DVD-k átlagára alapján határozza meg a vagyoni hátrányt.

Ad 3. Tekintettel arra, hogy a gyanúsított által felhasznált művek jogosultjainak nyilatkozatai nem állnak rendelkezésre, a testület a részére átadott iratok és információk alapján a rajzfilmsorozatok esetén a játékfilmekre is irányadó 800 USD/műalkotás összegű vagyoni hátrányt, míg a többi műfaj esetében (gasztrosorozat, zenei videó és ismeretterjesztő sorozat) a 120 000 Ft + áfa/műsoróra összeget tartja orientáló jelleggel továbbra is irányadónak a vagyoni hátrány meghatározására.

Ad 4. A testületnek nincs tudomása olyan szervezetről, amely az ASVA szerepét átvette volna. Véleményünk szerint a ProArt – Szövetség a Szerzői Jogokért Egyesület tájékoztatása irányadó lehet, mivel azt az audiovizuális művek szerzői jogi jogosultjait, a szerzőket, előadóművészeket, hangfelvétel-előállítókat, filmelőállítókat, vizuális művészeket képviselő közös jogkezelő, illetve érdekképviselői szervezetek alapították. Ugyanakkor a ProArt kalkulációjának vizsgálatára (amelyet a ProArt a 2017. június 12-én küldött e-mailjéhez csatolt) a testületnek nem volt lehetősége, mivel azt a nyomozó hatóság nem bocsátotta a testület rendelkezésére.

Ad 5. A testület hangsúlyozza azt a körülményt, hogy konkrét filmekre konkrét vagyoni hátrány a jogosultak nyilatkozataiból, ezek elemzéséből és ezek szakértői vizsgálatából számítható. A kérdés pontos, összegszerű, filmenként releváns megválaszolásához a jelen szakértői vélemény elkészítéséhez rendelkezésre álló adatok nem elegendőek, különös tekintettel a művek hosszára.

¹ A Párizsi Fellebbviteli Bíróság a wawa-mania.eu oldalon ügyében (az oldalon egy olyan fórum működött, ahová a felhasználók linkeket tölthettek fel, amelyekre kattintva jogsértő tartalmakat tároló szerverekre lehetett eljutni, és ezeket a tartalmakat letölteni) a jogosultakat a felhasználási jogaik megsértése révén ért kár kiszámítására a következő módszert dolgozta ki: „az elérhetővé tett műveket szorozzuk meg a megtekintések számával, majd ezt osszuk el kettővel (mert a bíróság véleménye szerint csak kb. minden második megtekintést követ letöltés) és az így kapott eredményt szorozzuk meg 2 EUR-val”.

A testület megjegyzi, hogy a 2. sz. mellékletként csatolt Excel táblázatban, amelyben a data.hu tárhely tartalma látható, szerepelnek játékfilmek is. A nyomozó hatóság azonban a 2019. április 4. napján készített feljegyzés értelmében ezekre vonatkozóan nem kalkulált vagyoni hátrányt. Ezen művekre a korábbi szakvéleményeknek megfelelően a 800 USD/műalkotás összegű vagyoni hátrányt tartjuk irányadónak.

Dr. Kricsfalvi Anita, a tanács elnöke

Dr. Ferkócza Noémi Veronika, a tanács előadó tagja

Dr. Taba Miklós, a tanács szavazó tagja

Összeállította: Barsvári Tímea